VANTAA Påkaksenpelto. Muinaisjäännökselle Fastböle (Kuninkaala) rakennettavan pyörätien maan kaivamisen arkeologinen valvonta 2022

Alexander Suvorov
Juuso Koskinen

MIKROLIITTI Oy
PIENI TEHOKAS TERÄVÄ
ARKEOLOGISET TUTKIMUKSET TAIDOLLA VUODESTA 1988

Tilaaja: Vantaan kaupunki

Sisältö

Perustiedot **2**
Kartat **3**
Vanhat kartat **4**
Valvonta **5**
Vanhan Kuninkaalantien luoteispuoli 6
Vanhan Kuninkaalantien kaakkoispuoli 6
Tulos 6
Kuvia **7**
Lähteet **9**

Kansikuva: Kuninkaalantien ja Heidehofintien välisen polun kaakkoisosa, joka sijaitsee muinaisjäännöksellä Fastböle (Kuninkaala). Valvonnassa kaivettu alue oranssin verkkoaidan takana. Kuva on otettu ennen kaivun aloittamista kohti pohjoista.

Perustiedot

Alue: Kuninkaalantien ja Heidehofintien välissä sijaitseva polku ja sen viereiset n. 1,5 m levyiset pelto- ja nurmialueet, muinaisjäännöksellä Fastböle (Kuninkaala) (1000001734) oleva osuus, n. 3,4 km Pyhän Laurin (Helsingin Pitäjän) kirkolta itään.

Tarkoitus: Valvoa, tuleeko maan kaivamisessa esiin arkeologisia jäännöksiä, jotka pitää dokumentoida ja tutkia ennen kaivamisen jatkamista.

Maastotyö: 3.10.-10.10.2022

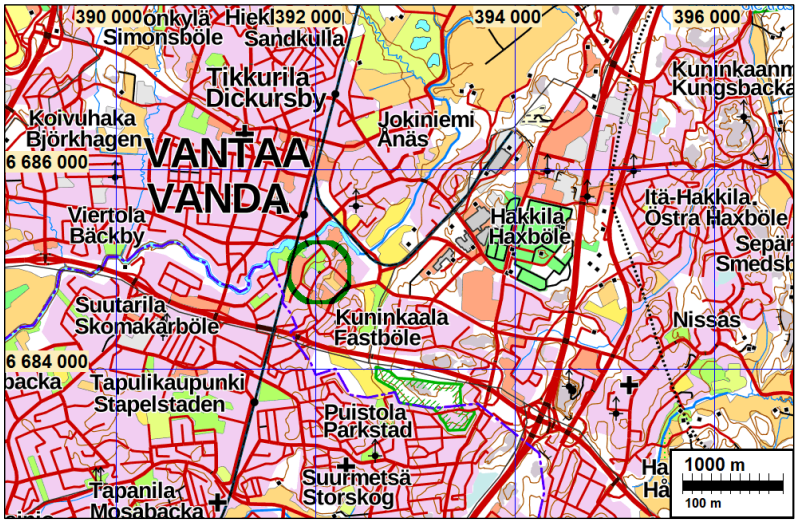
Tilaaja: Vantaan kaupunki

Tutkimuslupa: MV/213/05.04.01.02/2022

Aikaisemmat tutkimukset: Suhonen inventointi 2005.

Tekijät: Maastotyö: Juuso Koskinen ja Alexander Suvorov. Raportti: Alexander Suvorov.

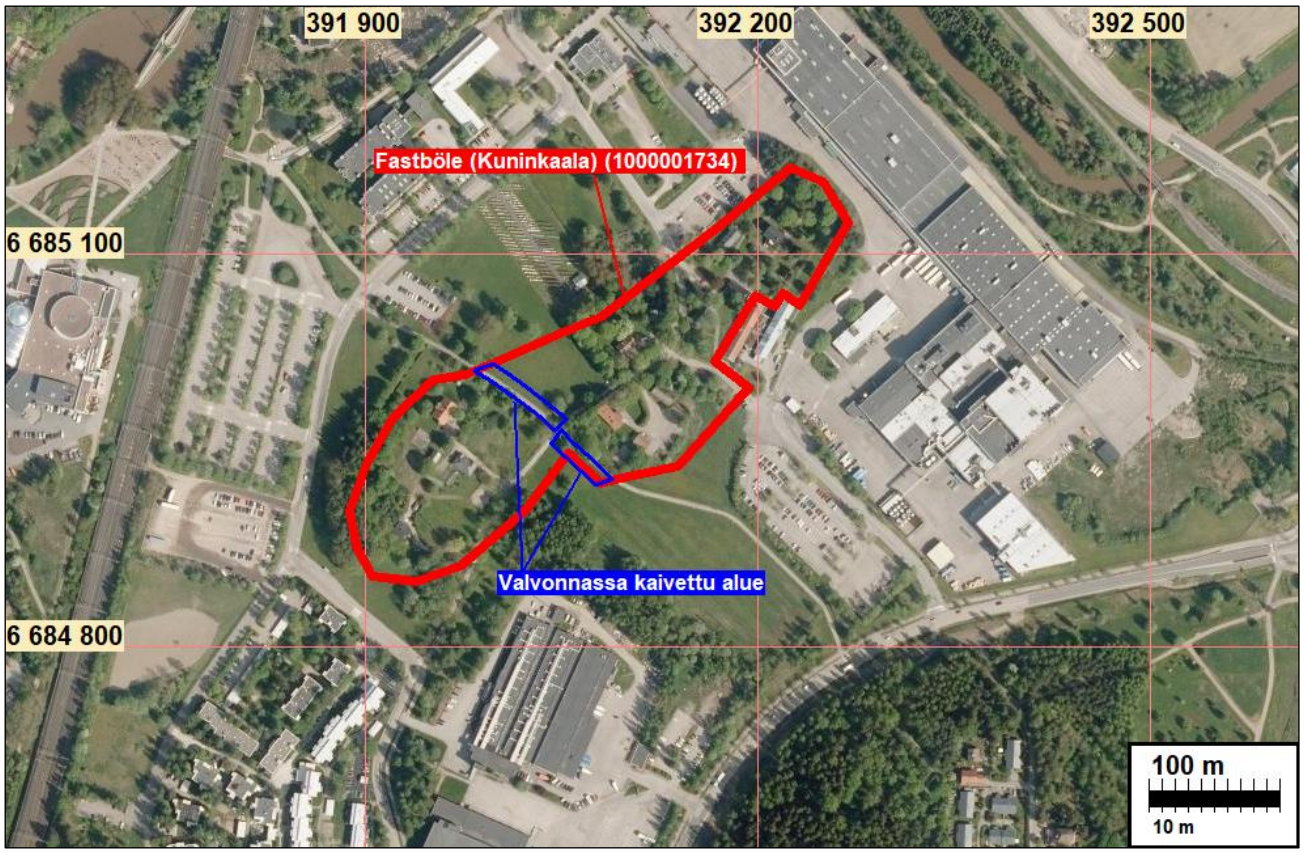
Tulokset: Valvonnassa ei tullut löytöjä tai muuta muinaisjäännöksiin viittaavaa.

Valvonnassa kaivetut alueet vihreän ympyrän sisällä.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta lokakuussa 2022, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 10/2022. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaajat: Juuso Koskinen ja Alexander Suvorov.

Kartat

Kartta 1. Valvonnassa kaivetut alueet sinisellä. Muinaisjäännös Fastböle (Kuninkaala) punaisella.

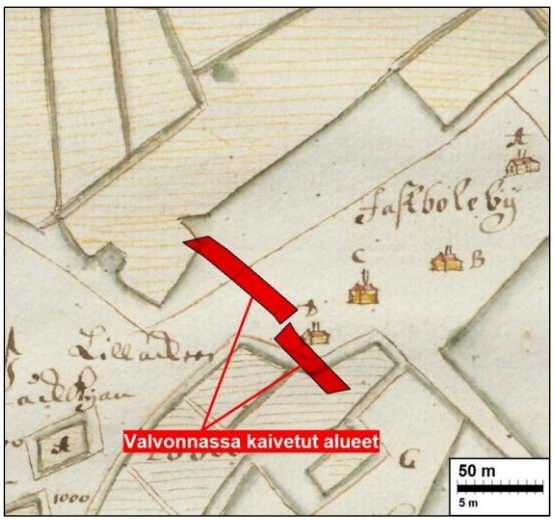

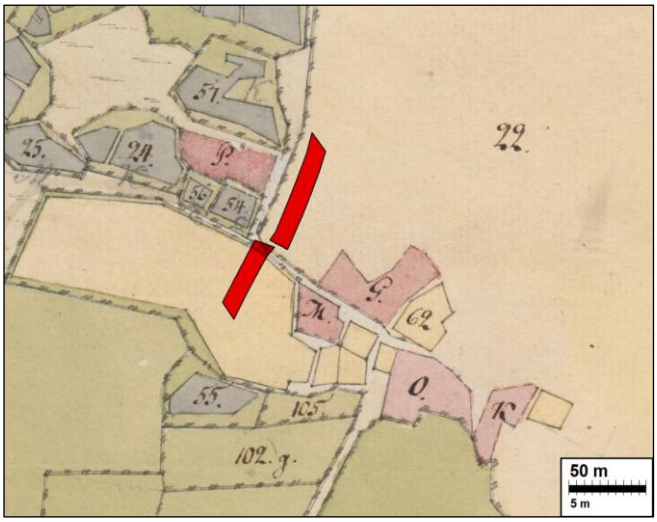
Kartta 2. Valvonnassa kaivetut alueet punaisella.

Kartta 3. Valvonnassa kaivetut alueet punaisella. Maakaasuputki harmaalla ja sähkökaapeli keltaisella.

Vanhat kartat

Vasemmalla kartta 3. Ote vuonna 1708 laaditusta kartasta, jossa valvonnassa kaivetut alueet punaisella. Alueiden kohtaan merkitty pelto- ja niittymaita.
Oikealla kartta 4. Ote vuoden 1768-1776 isojakokartasta, jossa valvonnassa kaivettujen aluiden kohdalla on merkitty peltomaita.

Vasemmalla kartta 5. Ote 1840-luvulla laaditusta pitäjänkartasta. Valvonnassa kaivetut alueet punaisen ympyrän sisällä.
Oikealla kartta 6. Ote vuoden 1870-1871 senaatinkartasta, jossa kaivetut alueet punaisella.

Valvonta

Vantaan kaupunki rakentaa Kuninkaalantien ja Heidehofintien välille uutta pyöräilyväylää. Tien rakentamista varten kohdassa sijaitsevaa nykyistä polkua ja sen vieressä olevia nurmi- ja peltoalueita kaivetaan. Osa pyöräilyväylästä tulee kulkemaan keskiaikaisen ja historiallisen asuinpaikan Fastböle/Kuninkaala (mj tunnus 1000001734) alueen läpi. Vantaan kaupunginmuseo on antanut hankkeesta lausunnon VKM/115/2022, jossa edellytetään muinaisjäännösalueelle tehtävien pyöräilyväylän rakentamiseen liittyvien kaivujen arkeologista valvontaa. Vantaan kaupunki tilasi valvonnan Mikroliitti Oy:ltä. Maastotyön tekivät Juuso Koskinen ja Alexander Suvorov 3.10.-10.10.2022, valvonnan kannalta hyvissä olosuhteissa.

Fastbölen kylä mainitaan ensimmäistä kertaa lähteissä vuonna 1540 (Kerkkonen 1963: 113). Maakirjojen mukaan kylässä oli neljä tilaa: Konungs, Oredder, Giutars ja Marcussas. Näistä kaikki paitsi Oredder ovat edelleen paikoillaan, ja niiden tonttimaat ovat olleet käytössä nykypäivään saakka (Suhonen 2005: 29). Samuel Brotheruksen vuonna 1708 laaditulla kartalla Fastbölen tilat on merkitty valvonnassa kaivettujen alueiden koillispuolelle. Kohdassa on muuten merkitty pelto- ja niittymaita, ja alue säilyy käytännössä muuttumattomana myöhempien karttojen perusteella. Tilojen lähiympäristö on siis pysynyt hyvin samanlaisena ainakin 1700-luvulta asti. Alue Fastbölen ympärillä on kuitenkin ajan saatossa muuttunut merkittävästi. Kylän pohjois- ja itäpuolella on nykyisin teollisuus- ja pysäköintialueet, kun taas lounais-, etelä- ja kaakkoispuolelle on sijoitettu puistoja.

Vuosina 1768–1776 laaditulle isojakokartalle valvonnassa kaivettujen alueiden kohdalle on ensimmäistä kertaa merkitty Fastbölen kylään kulkeva tie. Tie on myös nähtävissä 1840-luvun pitäjän- ja vuosien 1870–1871 senaatinkartoilla. Vanhojen karttojen antaman virheellisyyden takia tien sijainti valvonnassa kaivettuihin alueisiin nähden vaihtelee. Toisaalta, kun vertailee 1840-luvulla laadittua pitäjän- ja vuoden 1870–1871 senaatinkarttaa, vaikuttaisi siltä, että tietä on muokattu paljon näinäkin aikoina, ja sen kulkureitti muuttuu 30 vuoden aikana huomattavasti. Nykyisin alueella on asfaltoitu ja todennäköisesti kokonaan muokattu Vanha Kuninkaalantie.

Valvonnassa kaivettiin vain alueita, joissa havaittiin puhdasta pohjamaata ja joilla muinaisjäännöksien säilyminen oli todennäköisintä. Kokonaan valvonnassa kaivettiin siis Vanhan Kuninkaalantien kaakkoispuolella sijaitsevaa peltoa sekä sen luoteispuolella sijaitsevaa nurmialuetta.

Nurmialueen lounaispuolella ja pellon koillispuolella kulkee aikaisemmin rakennettu asfaltoitu polku. Sen alaisia kerroksia tarkastettiin vain todetakseen, että ne ovat sekoittuneita eikä niissä muinaisjäännöstä ole voinut säilyä.

Nykyisen asfaltoidun Vanhan Kuninkaalantien kohdalla kaivua ei valvottu. Muinaisjäännöstä ei kohdassa ole voinut säilyä, koska tietä on muokattu modernin toiminnan seurauksena ja asfaltoitu. Lisäksi kohdassa kulkee sähkökaapeleita, joten kohtaa on kaivettu ja muokattu monta kertaa.

Vanhan Kuninkaalantien luoteispuoli

Vanhan Kuninkaalantien luoteispuolella valvottiin kohdassa sijaitsevan nurmialueen kaivua. Kaivettu alue oli leveydeltään n. 1,5 m. Kaivun syvyys luoteispäässä oli n. 50 cm, ja se pieneni n. 20 senttimetriin kaakkoon mentäessä. Pintamaana kaivannossa oli n. 20–40 cm peltomultaa, jonka alta tuli sekoittunutta keltaista hiekkaa. Kaivannon koillispuolella kulki maakaasuputki, ja sen eteläpuolella polun kohdalla oli aikaisemmin asennettu sähkökaapeli. Peltomullan seassa oli moderneja esineitä, kuten metallisia tölkkejä ja muovikääreitä. Kaivannossa ei ollut mitään muinaisia löytöjä tai muuta muinaisjäännöksiin viittaavaa.

Vanhan Kuninkaalantien kaakkoispuoli

Vanhan Kuninkaalantien kaakkoispuolella valvonnassa kaivettiin peltoa ja osittain sen koillispuolella sijaitsevaa polkua. Pellolla kaivettu alue oli leveydeltään n. 1,5 m. Pintamaana kohdassa oli n. 20–30 cm peltomultaa, jonka alta tuli pohjamaana tiivis keltainen hiekkainen siltti. Peltomullassa oli harvakseltaan erilaisia moderneja löytöjä, kuten kukkaruukun paloja, muovia, kirkasta modernia lasia ja posliinia. Lisäksi mullasta tuli kaksi fajanssiesineen kappaletta, joista yksi oli koristeltu sinipunaisella ja toinen sinisellä maalilla. Löytyneet esineet kuvattiin ja poistettiin kuvauksen jälkeen. Kohdan kaivua valvottiin kokonaan, koska oli mahdollisuus, että pohjamaassa olisi voinut säilyä erilaisia rakenteita tai, esimerkiksi, raivauskuoppia. Valvonnassa ei kuitenkaan tullut mitään löytöjä tai merkkejä siitä, että alueella olisi ehjää muinaisjäännöstä.

Nykyisen asfaltoidun polun kaivua valvottiin vain osittain. Tien soraisen täyttökerroksen alla kulki aikaisemmin asennettu sähkökaapeli, ja tien alaiset kerrokset olivat sekoittuneita modernin toiminnan seurauksena. Tämän perusteella todettiin, että tien alla ei ole voinut säilyä ehjää muinaisjäännöstä, ja kohdan kaivun valvonta olisi tarpeetonta.

Tulos

Valvonnassa kaivetuilta alueilta ei tullut muinaisia löytöjä tai muuta muinaisjäännöksiin viittaavaa. Nykyisen asfaltoidun polun sekä Vanhan Kuninkaalantien kohdalla valvontaa tehtiin vain sen verran, että voitiin todeta niiden alla olevien kerroksien olevan sekoittuneita modernin toiminnan seurauksena. Niissä ei siis ehjää muinaisjäännöstä ole voinut säilyä eikä niiden kohdalla kaivun valvomisen jatkamista katsottu tarpeelliseksi.

24.10.2022

Alexander Suvorov,
Mikroliitti Oy.

Kuvia

Kuva 1

Kuva 2

Vasemmalla: Vanhan Kuninkaalantien luoteispuoleinen alue ennen kaivua. Kuva on otettu kohti koillista. *Oikealla:* Vanhan Kuninkaalantien kaakkoispuoleinen alue ennen kaivua, kuvattuna kohti itää.

Kuva 3

Kuva 4

Vasemmalla: Vanhan Kuninkaalantien luoteispuolella sijaitseva alue kuvattuna kohti kaakkoa. Kuvan vasemmassa laidassa on maakaasuputkikaivanto. Mitan oikealla puolella kulkee sähkökaapeli. *Oikealla:* luoteispuolen nurmialue kuvattuna kohti etelää. Maat ovat kohdassa sekoittuneita. Polun alla kulkee sähkökaapeli.

Kuva 5

Kuva 6

Vasemmalla: luoteispuoleisen alueen koillisprofiili. *Oikealla:* nykyisen polun alaisia sekoittuneita kerroksia. Kuva on otettu kohti kaakkoa.

Kuva 7

Kuva 8

Vasemmalla: Vanhan Kuninkaalantien kaakkoispuoleinen alue kuvattuna kohti luodetta. Kuvassa poistetaan pellon pintamultaa. *Oikealla:* kaakkoispuoleinen alue pintamullan poiston jälkeen. Kuva on otettu kohti luodetta.

Kuva 9

Kuva 10

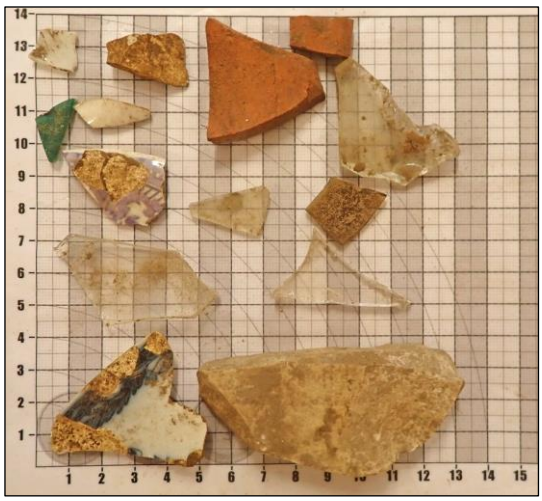

Vasemmalla: kaakkoisalueen pellon alla oli koskematonta pohjamaata. Kuva on otettu kohti luodetta. *Oikealla:* kaakkoispuolen alueen nykyisen polun alaiset kerrokset olivat sekoittuneita. Polun alla kulkee sähkökaapeli. Kuva on otettu kohti luodetta.

Kuva 11

Kuva 12

Vasemmalla: kaakkoispuolen polun alaisia sekoittuneita kerroksia. Kuva on otettu kohti koillista. *Oikealla:* kaakkoispuolen peltomullasta tulleita esineiden kappaleita. Suurin osa esineistä on moderneja, lukuun ottamatta muutamaa fajanssin palaa.

Lähteet

Brotherus, S. 1708. Geometrisk Carta och Afritning Uppå Fastböle by i Bårgo
Herad och Helsing sochn.
Hartman, C. 1768-1776 Geometrisk Charta öfver Fastböle byens ägor belägna uti Nyland, Borgo Härad och Helsinge sochen. Afinätt af commissions Landmätaren Johan
Helsingin (pitäjä) Pitäjänkartta 1840. Maanmittauslaitos.
Kerkkonen, G.1963. Helsinge, medeltid. Borgå.
Senaatinkartta 1870–1871, Rivi VII, Lehti 30. Maanmittauslaitos.
Suhonen, V.P. 2015. Vantaan keskiaikaisten kylätonttien inventointi vuonna 2005. Museovirasto.